

Eldar Qəşəm oğlu Şahbazov – 75 il!

2023-cü ilin yanvar ayının 29-da, “Azərbaycan neft təsərrüfatı” jurnalı redaksiyasının ümumi məsələlər üzrə müavini, t.e.d., professor Eldar Qəşəm oğlu Şahbazovun 75 yaşı tamam oldu. O, 1948-ci il yanvar ayının 29-da Qərbi Azərbaycanda ziyalı ailəsində anadan olub. E.Q.Şahbazov 1966–1972-ci illərdə M.Əzizbəyov adına Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutunun (indiki Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti) neft-mexanika fakültəsində təhsil alaraq, mühəndis-mexanik ixtisasına yiyələnib. Həyatını neft-mədən maşın və avadanlıqlarının etibarlılığı problemlərinə, neft sənayesində nanotexnologiyaların nəzəri və praktik əsaslarının işlənməsi məsələlərinə həsr etmişdir.

E.Q.Şahbazov 1972–1990-cı illər ərzində Azərbaycan Neft Maşınqayırma Elmi-Tədqiqat və Layihə İnstitutunda əmək fəaliyyətinə mühəndis kimi başlayaraq laboratoriya müdiri vəzifəsinə kimi yüksəlib.

E.Q.Şahbazov 1984-cü ildə İxtisaslaşdırılmış Elmi Şurada “Neft və qaz quyularının cari və əsaslı təmiri üçün qaldırıcı qurğuların texniki xidmət və təmiri rejimləri” mövzusunda dissertasiya işini müdafiə edərək texnika elmləri namizədi elmi dərəcəsinə layiq görülmüşdür.

O, 1990-cı ildə “Səyyar neft-mədən qurğularının etibarlılığının artırılmasının elmi əsasları və təcrübə metodlarının işlənməsi” mövzusunda doktorluq işi müdafiə edərək texnika elmləri doktoru alimlik dərəcəsinə, 1997-ci ildə isə professor elmi adına layiq görülmüşdür.

1990–1992-ci illərdə Azərbaycan Neft və Kimya İnstitutunun birinci prorektoru vəzifəsində, sonradan isə Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası nəzdində fəaliyyət göstərən “Neftin, qazın geotexnoloji problemləri və Kimya” ETİ-də direktorun birinci müavini vəzifəsində işləyib. E.Q.Şahbazov eyni zamanda 1993-cü ildən hal-hazırda kimi SOCAR-da çalışır. Uzun illər Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin Dənizdə Neft və Qazçıxarma İstehsalat Birliyinin idarəetmə aparatının texniki-istehsalat şöbəsinin rəisi, sonra isə SOCAR-ın Birinci vitse-prezidenti, akademik Xoşbəxt Yusifzadənin müşaviri vəzifələrində işləmişdir. Neft və qaz avadanlıqlarının yaradılması və etibarlılığı problemləri sahəsində tanınmış alim olan E.Şahbazovun bu sahədə bir sıra fundamental və tətbiqi işləri mövcuddur. Müəllif tərəfindən ilk dəfə olaraq neft və qaz avadanlıqlarının yaradılmasının texniki tapşırıq mərhələsindən tutmuş istehsalınadək tam istifadə tsikli üçün avadanlıqların etibarlılığının qiymətləndirilməsinin ehtimal xarakteristikalarının nəzəri əsasları işlənmişdir. E.Şahbazov tərəfindən “kiçik həyəcanlanma” funksional nəzəriyyəsi əsasında neft və qaz avadanlıqlarının etibarlılığının artırılması strategiyası işlənib hazırlanmışdır.

Eldar Şahbazov tərəfindən fundamental elmi işləmələr əsasında bir sıra sahə, sahələrarası dövlət və beynəlxalq standartlar yaradılmış, neft-qaz sənayesində geniş tətbiq olunmuşdur. E.Şahbazov neft və qaz avadanlıqlarının etibarlılığı sahəsində nəzəri problemlərin həllinə dair dünya miqyasında tətbiq olunmuş bir neçə beynəlxalq standartın müəllifi kimi 1994-cü ildə “Neft-qaz-mədən avadanlığının etibarlılığı” standartının Norveçdə yerləşən beynəlxalq komitəsində məruzə etmişdir. Bu standartlar üzrə SOCAR və ABŞ-nin “Penzoyl” şirkəti tərəfindən birgə tikilən və hazırda Günəşli yatağında işləyən 2 saylı sıxıcı qaz turbin stansiyasının etibarlılığı hesablanmış və bunun sayəsində istismar xərclərinin aşağı düşməsinə nail olunmuşdur. Göstərilən standartlar və 80-dən çox elmi araşdırma nəticəsi E.Şahbazov tərəfindən ümumiləşdirilərək neft-qaz avadanlıqlarının etibarlılığının artırılması problemi üzrə yeni elmi istiqamət kimi qəbul olunmuşdur. Bütün bunlar E.Şahbazov tərəfindən qələmə alınan “Səyyar neft-mədən qurğularının etibarlılığı və texniki xidməti” və “Bazar iqtisadiyyatı şəraitində kompressor stansiyalarının etibarlılığının təmin olunması problemlərinin nəzəriyyəsi və təcrübəsi” monoqrafiyalarında əksini tapmışdır.

E.Şahbazov Rusiya, Böyük Britaniya, Fransa, Şotlandiya, ABŞ, Norveç kimi nüfuzlu ölkələrdə keçirilən beynəlxalq simpozium və konfranslarda neft-qaz sənayesinin problemlərinə aid məruzələrlə çıxış etmiş və bir sıra elmi əsərləri ingilis və fransız dillərinə tərcümə olunmuşdur. E.Şahbazovun ölkəmizin neft

sənayesinin inkişafına təkən verən bir sıra araşdırmaları təkcə Respublikamızda deyil, dünyanın qabaqcıl neft şirkətləri tərəfindən də rəğbətlə qarşılınmışdır. Onun təşəbbüsü və bilavasitə rəhbərliyi ilə “Neftqaz texnoloji qurğu, sistem və avadanlıqlarının təmiri və bərpası üçün servis xidməti mərkəzindən ötrü ilkin texniki tələbat və biznes planı” işlənmişdir. İlk dəfə olaraq professor E.Şahbazov tərəfindən “kiçik təsir və həyəcan” effektinin nəzəri əsasları işlənilməsi və bunun əsasında onun tərəfindən “ГОСТ 27503-81 (СТ СЭВ 283681). Надежность в технике. Система сбора и обработки информации. Методы оценки показателя надёжности” işlənilməmişdir. Hal-hazırda neft sənayesində nanotexnoloji üsulların işlənilməsi və uğurla tətbiqi də professor E.Şahbazovun adı ilə bağlıdır.

Alim fundamental və tətbiqi elmlərin inteqrasiyası mexanizmini təklif edərək, özünün bilavasitə aktiv iştirakı və rəhbərliyi ilə Elmlər Akademiyası və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin birləşmiş elmi-texniki Şurasının Əsasnaməsini işləmiş, həmin şuranın büro üzvlüyünə və bölmə sədrliyinə seçilmişdir. E.Şahbazov Ukrayna Neft və Qaz Akademiyasının və Rusiya Təbii Elmlər Akademiyasının Fəxri üzvü, “Azərbaycan neft təsərrüfatı” jurnalının redaksiya heyətinin üzvüdür. Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyasının Ekspert Şurası sədrinin müavini, 2010-cu ildə nanoelm və nanotexnologiyalar sahəsində UNESCO mükafatına layiq görülmüşdür. 2011–2014-ci illərdə SOCAR “Nanotexnologiyalar” Departamentinin rəisi vəzifələrində çalışmışdır. Ömrünün müdrik çağını yaşayan professor E.Şahbazov SOCAR-ın “Neftqazəlimtədqiqatlayihə” İnstitutu direktorunun müşaviri, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti rektorunun müşaviri vəzifələrində işləmiş, hal-hazırda isə “Azərbaycan neft təsərrüfatı” jurnalı redaksiyası baş redaktorunun ümumi məsələlər üzrə müavini vəzifəsində yorulmadan çalışır. Onun rəhbərliyi, bilavasitə təşəbbüsü və iştirakı ilə maraqlı elmi layihələr işlənir. Bu layihələrə təkcə SOCAR-ın alim və mütəxəssisləri deyil, həmçinin ölkəmizin nüfuzlu elm və tədris müəssisələrinin, o cümlədən Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin, Bakı Mühəndislik Universitetinin, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Neft və Qaz İnstitutunun, Geologiya və Geofizika İnstitutunun, Dendrologiya İnstitutunun ziyalıları da cəlb olunurlar.

1993-cü ildən Ukrayna Neft-Qaz Akademiyasının, 2014-cü ildən isə Rusiya Təbii Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvüdür. 2010-cı ildə isə E.Q.Şahbazov Nanoelm və nanotexnologiyaların inkişafında xidmətlərinə görə UNESCO mükafatına layiq görülmüşdür və elmi nailiyyətləri UNESCO ensiklopediyasına daxil edilmiş ilk milli sərvətlərimizdəndir. Bundan əlavə o, “Qızıl qələm” media mükafatı laureatıdır.

Artıq 20 ildən çoxdur ki, E.Q.Şahbazov AMEA-nın İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun “Neft sənayesində nanotexnologiyaların tətbiqində riyazi modelləşdirmə” laboratoriyasına rəhbərlik edir.

Eldar müəllim ən böyük müəllimlərdən olan akademik Azad Mirzəcənzadə ruhunu öz varlığı, bütün dünyası ilə yaşadanlardandır. Fundamental tədqiqatların elmi rəhbəri, baş icraçısı, həm də təbliğatçısı olan Eldar müəllim innovasiya layihələrinin yeni səviyyəyə yüksəlməsində nanotexnologiyaların imkanlarından məharətlə istifadə edərək bir sıra nəticələr əldə etmişdir. “Kiçik təsir və həyəcan” effektinin neft elminə, sonradan isə neft sənayesində nanotexnologiyalara gətirilməsi professor Eldar Şahbazovun adı ilə bağlıdır.

Zəngin həyat təcrübəsi, peşəkarlığı, işgüzarlığı, təşəbbüskarlığı ilə seçilən Eldar müəllim bütün həyatını neft maşın və avadanlıqlarının etibarlığının artırılması ilə bağlı tədqiqat işlərinə, neft sənayesində nanotexnologiyaların yaradılması, onların tətbiqi və istehsalatda geniş tətbiq olunma işinə həsr etmişdir. Belə ki, o, qeyd olunan texnologiyaların elmi-nəzəri əsası olan “kiçik təsir və həyəcan” effektinin müəllifidir. Göstərilən istiqamətlər üzrə Eldar müəllim tərəfindən təkcə SOCAR-da deyil, ölkənin bir sıra elm və tədris müəssisələrində fundamental tədqiqatları aparmağa imkan verən kollektivlər formalaşmışdır. Onun elmi rəhbərliyi ilə on iki namizədlik dissertasiya işi müdafiə olunub və hazırda üç doktorantı dissertasiya işi üzərində tədqiqatlarını uğurla davam etdirir. E.Q.Şahbazov 165 elmi əsərin, o cümlədən 22 patentin, 12 monoqrafiyanın müəllifidir.

O, SOCAR nailiyyətlərinə dair ABŞ, Böyük Britaniya, Norveç, Fransa, Rusiya, Çin və digər ölkələrdə elmi məruzələrlə çıxışlar etmişdir.

Ölkə prezidentinin sərəncamı ilə 2009-cu ildə “Tərəqqi” medalına layiq görülmüşdür. 2020-ci ildə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) “Fəxri neftçi” döş nişanı ilə təltif edilmişdir.

Hörmətli Eldar müəllim!

Sizi yubileyiniz münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik edir, Sizə cənsağlığı, ailə səadəti, elmi işlərinizdə yeni uğurlar arzulayıyıq.

“Azərbaycan neft təsərrüfatı” jurnalının redaksiya heyəti və kollektivi